EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 11 18
COM(2020) 750 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR EUROPOS CENTRINIAM BANKUI

Bendras 2021 m. biudžeto planų projektų vertinimas

Santrauka

Šiuo komunikatu apibendrinamas Komisijos atliktas euro zonos valstybių narių pateiktų 2021 m. biudžeto planų projektų vertinimas, kurio reikalaujama Reglamentu (ES) Nr. 473/2013.

Komisijos vertinime atsižvelgiama į COVID-19 protrūkio sukeltą ir besitęsiančią sveikatos krizę, aukštą neapibrėžtumo lygį ir didelį ekonomikos nuosmukį. Atliekant vertinimą remtasi fiskalinės politikos rekomendacijomis, kurias Taryba priėmė 2020 m. liepos 20 d., ir atsižvelgta į pradėtą taikyti Stabilumo ir augimo pakto bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą. Kaip nurodyta 2021 m. metinėje tvaraus augimo strategijoje, valstybės narės 2021 m. turėtų toliau teikti tikslinę ir laikiną fiskalinę paramą, kad būtų veiksmingai kovojama su pandemija, palaikoma ekonomika ir remiamas ekonomikos atsigavimas. Kai leis ekonominės sąlygos, fiskaline politika turėtų būti siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę ir skolos tvarumą, kartu didinant investicijas. Šiame komunikate apibendrinamas atskirų biudžeto planų projektų ir euro zonos bendros biudžeto būklės, įskaitant bendrą fiskalinės politikos kryptį, vertinimas.

2021 m. biudžeto planų projektus, įskaitant visos euro zonos fiskalinės politikos krypties vertinimą, galima apibendrinti taip, kaip nurodyta toliau.

1. Euro zonos ekonomika ir toliau yra sukaustyta COVID-19 pandemijos. Prognozuojama, kad 2020 m. realusis BVP sumažės beveik 8 %. Nepaisant prognozės, kad 2021 m. ekonomika vėl ims augti, numatoma, kad ekonomika atsigaus nevisiškai, o atsigavimas valstybėse narėse bus labai nevienodas. Numatoma, kad ekonominės veiklos rezultatai ir toliau bus blogesni už potencialius. Neapibrėžtumas ir rizika tebėra ypač dideli.
2. Būtinos didelės apimties laikinos priemonės, kurių 2020 m. imtasi pandemijos poveikiui euro zonoje sušvelninti, neigiamai veikia bendrą fiskalinę būklę; numatoma, kad 2021 m. ji šiek tiek pagerės. Biudžeto planų projektuose nurodoma, kad bendras nominalusis deficitas 2021 m. bus beveik 6 % BVP, o skolos santykis su BVP – maždaug 100 %; tai iš esmės atitinka Komisijos 2020 m. rudens prognozę. Pastaruoju metu Europoje atsinaujinus virusui kyla neigiamų pokyčių rizika, galinti lemti blogesnius, nei įvertintieji biudžeto planų projektuose, 2021 m. ekonominius ir fiskalinius rezultatus.
3. Reaguodamos į pandemiją valstybės narės ėmėsi didelės apimties fiskalinių priemonių (jų vertė – 4,2 % BVP 2020 m. ir 2,4 % BVP 2021 m.). Daugumos neatidėliotinų priemonių tikslas – gerinti visuomenės sveikatos padėtį ir kompensuoti darbuotojams ir įmonėms dėl izoliavimo priemonių ir tiekimo grandinės sutrikimų prarastas pajamas (jų vertė – 3,4 % BVP 2020 m. ir 0,9 % BVP 2021 m.). Kitomis priemonėmis, kaip antai netiesioginių mokesčių sumažinimu ar papildomais viešaisiais darbais, siekta platesnio pobūdžio tikslo – remti ekonomikos atsigavimą (jų vertė – 0,8 % BVP 2020 m. ir 1,5 % BVP 2021 m.). Valstybės narės taip pat skyrė didelę likvidumo paramą namų ūkiams ir įmonėms suteikdamos garantijas arba sustabdydamos mokesčių ir socialinio draudimo įmokų mokėjimą. Tam tikrais atvejais dėl ribotų fiskalinio manevravimo galimybių fiskalinio atsako priemonės taip pat buvo riboto dydžio. Paprastai valstybės narės, kurių fiskalinė būklė geresnė, teikė daugiau tiesioginės biudžeto paramos, o valstybės narės, kurių fiskalinė būklė prastesnė, buvo linkusios daugiau kliautis likvidumo parama. Tokios priemonės tiesioginio poveikio nominaliajam deficitui neturi, tačiau dėl jų atsiranda neapibrėžtųjų įsipareigojimų.
4. 2020 ir 2021 m. euro zonos fiskalinės politikos kryptis, pakoreguota atsižvelgiant į biudžeto planų projektuose planuojamą laikinų neatidėliotinų priemonių panaikinimą, yra remiamojo pobūdžio (+1,1 % BVP 2020 m. ir +1,4 % BVP 2021 m.). Tačiau, atsižvelgiant į Europoje pastaruoju metu atsinaujinusią pandemiją, planus 2021 m. panaikinti neatidėliotinas priemones gaubia didesnis neapibrėžtumas. Tikimasi, kad valstybės narės, be dabartiniuose biudžeto planuose numatytos paramos, į kurią Komisijos prognozėje jau atsižvelgta, toliau teiks skubią paramą, kad užtikrintų ekonomikai gyvybiškai būtiną paramą.

5. Galima tikėtis, kad finansavimas naudojant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę bus didelė papildoma fiskalinė paskata, palyginti su priemonėmis, įtrauktomis į dabartinius valstybių narių planus ir prognozes. Kadangi ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai turėtų būti pateikti ir patvirtinti 2021 m., į Komisijos 2020 m. rudens prognozės 2021 m. biudžeto projekcijas įtrauktas ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijų 10 % išankstinis finansavimas. Šis išankstinis finansavimas laikomas finansiniu sandoriu, neturinčiu poveikio biudžeto balansui, tačiau turinčiu valstybės skolą mažinantį poveikį. Tikimasi, kad ateityje ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė turės svarbų makrolygmens poveikį daugelio valstybių narių ir visos euro zonos ekonominei veiklai ir viešiesiems finansams.

6. Atskirų šalių fiskalinės politikos kryptys 2020 m. buvo labai palankios ir 2021 m. beveik visose valstybėse narėse vis dar yra remiamojo pobūdžio, jas pakoregavus atsižvelgiant į laipsnišką laikinų neatidėliotinų priemonių panaikinimą. Nors neatidėliotinos priemonės sudaro daugiau kaip trečdalį visų 2021 m. biudžeto planų projektuose numatytų priemonių, dauguma priemonių siekiama remti ekonomikos atsigavimą. Galima tikėtis, kad išlaidos, finansuojamos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis, suteiks didelę papildomą fiskalinę paskatą nedarydamos poveikio valstybių narių deficito ir skolos lygiui.

7. Valstybės narės turėtų vengti staigaus fiskalinės paramos nutraukimo. Dėl labai sumažėjusios gamybos apimties ir neigiamų pokyčių rizikos derinio 2021 m. būtina tolesnė fiskalinės politikos parama.

8. Paramos priemonės turėtų būti itin tikslingos ir laikinos. Šiuo metu valstybės narės planuoja 2021 m. imtis ir laikinų, ir nuolatinių priemonių. Nuolatinės priemonės, kurių neplanuojama finansuoti pajamų padidinimu arba kompensacinio pobūdžio išlaidų sumažinimu, gali turėti įtakos vidutinio laikotarpio fiskaliniam tvarumui.

9. Siekiant užtikrinti fiskalinį tvarumą, visų pirma labai įsiskolinusiose valstybėse narėse, itin svarbios patikimos vidutinio laikotarpio fiskalinės strategijos. Siekiant spręsti atitinkamose konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose nurodytas problemas, svarbu įgyvendinti gerai parengtas fiskalines priemones ir reformų rinkinius, be kita ko, pasinaudojant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planais.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, Komisijos nuomonės dėl 2021 m. biudžeto planų projektų yra pagrįstos kokybiniu fiskalinių priemonių vertinimu. Nuomonės apibendrinamos toliau.

1. Komisija laikosi nuomonės, kad biudžeto planų projektai apskritai atitinka Tarybos 2020 m. liepos 20 d. priimtas fiskalinės politikos rekomendacijas. Dauguma biudžeto planų projektuose nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui.

2. Airijos, Austrijos, Belgijos, Estijos, Graikijos, Ispanijos, Kipro, Latvijos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Portugalijos, Slovėnijos, Suomijos ir Vokietijos priemonės (daugiausia) yra laikinos. Atrodo, kad tam tikros Italijos, Lietuvos, Prancūzijos ir Slovakijos biudžeto planų projektuose nurodytos priemonės nėra laikinos ir joms nėra kompensacinių priemonių. Lietuva pateikė pagal nesikeičiančios politikos scenarijų parengtą biudžeto plano projektą ir yra raginama pateikti atnaujintą biudžeto plano projektą.

3. Belgijai, Graikijai, Italijai, Ispanijai, Portugalijai ir Prancūzijai, atsižvelgiant į jų vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius iki COVID-19 pandemijos protrūkio, svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas.

I. Įvadas

Nacionalinės biudžeto politikos koordinavimas yra svarbi ekonominės ir pinigų sąjungos ekonomikos valdymo sistemos dalis[1]. Kad tą politiką būtų galima koordinuoti, euro zonos valstybės narės iki spalio mėn. vidurio pateikia Komisijai ir Euro grupei savo kitų metų biudžeto planų projektus. Šiuose planuose apibendrinami biudžeto projektai, kuriuos vyriausybės planuoja pateikti nacionaliniams parlamentams. Dėl kiekvieno plano Komisija pateikia nuomonę, įvertindama, ar jis atitinka valstybei narei pagal Stabilumo ir augimo paktą nustatytus įpareigojimus. Be to, Komisija teikia bendrą visos euro zonos biudžeto būklės ir perspektyvų vertinimą.

Beveik visos euro zonos valstybės narės savo 2021 m. biudžeto planų projektus pateikė iki 2020 m. spalio 15 d., kaip reikalaujama Reglamente (ES) Nr. 473/2013. Italija ir Kipras savo planus pateikti šiek tiek vėlavo. Pagal dviejų dokumentų rinkinio elgesio kodekso[2] nurodymus Belgija ir Lietuva pateikė pagal nesikeičiančios politikos scenarijų parengtus biudžeto planų projektus. 2020 m. rugsėjo 30 d. naują vyriausybę suformavusi Belgija vėliau spalio 30 d. pateikė atnaujintą planą. Komisijos nuomonė pagrįsta atnaujinto plano vertinimu. Lietuvoje spalio mėn. vyko Seimo rinkimai; laikinoji vyriausybė pateikė pagal nesikeičiančios politikos scenarijų parengtą planą.

Komisija, paisydama valstybių narių kompetencijos biudžeto srityje, savo nuomonėse teikia objektyvių politikos patarimų, visų pirma nacionalinėms vyriausybėms ir parlamentams, siekdama padėti įvertinti, ar biudžeto projektuose laikomasi ES fiskalinių taisyklių. Dviejų dokumentų rinkinyje yra numatytas visapusiškų priemonių rinkinys, kuriuo siekiama ekonomikos ir biudžeto politiką laikyti bendru euro zonos interesu, vadovaujantis Sutartimi.

Komisijos vertinimas tvirtai susietas su konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis, kurias Taryba priėmė 2020 m. liepos 20 d.[3]. Šiais metais, atsižvelgiant į COVID-19 pandemiją, fiskalinės konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos yra tik kokybinio pobūdžio ir skaitinių biudžeto reikalavimų, kurie paprastai būtų taikomi, neapima. Taip atsižvelgiama į pradėtą taikyti Stabilumo ir augimo pakto bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą. Rekomendacijose daugiausia dėmesio skiriama neatidėliotino atsako reikalaujantiems COVID-19 protrūkio sukeltiems iššūkiams ir koordinuoto fiskalinio atsako poreikiui. Taryba visoms euro zonos valstybėms narėms, kurioms taikoma prevencinė dalis[4], pateikė vienodas fiskalines konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, laikantis bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos, imtis visų būtinų priemonių, kad būtų veiksmingai kovojama su pandemija, palaikoma ekonomika ir remiamas atsigavimas. Kai leis ekonominės sąlygos,

---

1 Kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 473/2013 (kuris yra dviejų dokumentų rinkinio dalis) dėl euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektų stebėsenos bei vertinimo ir perviršinio deficito padėties ištaisymo užtikrinimo bendrųjų nuostatų. Šis reglamentas įsigaliojo 2013 m. gegužės mėn.

2 Žr. dviejų dokumentų rinkinio elgesio kodeksą: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/coc/2014-11-07_two_pack_coc_amended_en.pdf.

3 https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2020/07/20/european-semester-2020-country-specific-recommendations-adopted/

4 Šiuo metu Rumunijai taikoma perviršinio deficito procedūra. Dabartinės jai skirtos fiskalinės rekomendacijos atitinka 2020 m. balandžio mėn. pagal 126 straipsnio 7 dalį priimtą Tarybos rekomendaciją panaikinti perviršinį deficitą.

fiskaline politika turėtų būti siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę ir skolos tvarumą, kartu didinant investicijas.

Komisija 2021 m. metinėje tvaraus augimo strategijoje patvirtino, kad 2021 m. fiskaline politika ir toliau turėtų būti remiamas ekonomikos atsigavimas[5]. Atsižvelgiant į šį poreikį ir vis dar didelį neapibrėžtumą, susijusį su ekonominiais pandemijos padariniais, bendroji nukrypti leidžianti išlyga bus taikoma ir 2021 m. 2021 m. pavasarį Komisija, atsižvelgdama į atnaujintas makroekonomines projekcijas, iš naujo įvertins padėtį ir apžvelgs bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymą.

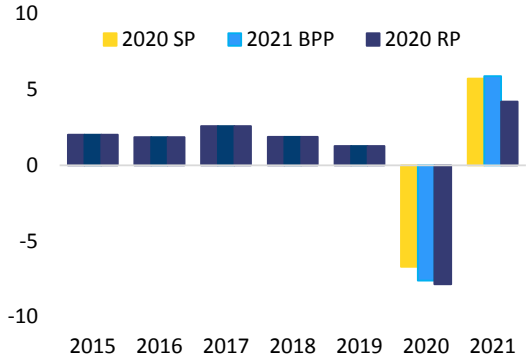
Šio komunikato tikslas dvejopas. Pirma, remiantis horizontaliu valstybių narių biudžeto planų projektų vertinimu, pateikiamas bendras euro zonos lygmens biudžeto politikos vaizdas. Šis vertinimas atitinka pavasarį atliktą horizontalų valstybių narių stabilumo programų vertinimą, tačiau dėmesys kreipiamas į ateinančius metus, o ne į vidutinio laikotarpio fiskalinius planus. Antra, jame šalių lygmeniu pateikiama biudžeto planų projektų apžvalga ir paaiškinamas Komisijos taikomas jų (visų pirma fiskalinių priemonių, kurių imtasi reaguojant į COVID-19 pandemiją ir jos sukeltą ekonomikos krizę) vertinimo metodas.

II. Svarbiausios su euro zona susijusios išvados

Ekonominė perspektyva

Euro zonos ekonomika ir toliau yra sukaustyta COVID-19 pandemijos. Dėl išimtinių viruso plitimo valdymo priemonių, kurių imtasi 2020 m. pirmoje pusėje viruso plitimui stabdyti, ekonominės veiklos apimtis labai sumažėjo. 2020 m. pirmoje pusėje gamybos apimtis susitraukė maždaug 15 %, t. y. iki paskutinį kartą 2005 m. užregistruoto lygio. Labiausiai nukentėjo sektoriai, kuriuose daug kontaktų su klientais. Nepaisant tvirto ekonominės veiklos atsigavimo trečiąjį ketvirtį, dėl naujos užsikrėtimų bangos ir atnaujintų pastangų suvaldyti viruso plitimą atsigavimas turėtų sulėtėti. Apskritai prognozuojama, kad 2020 m. realusis BVP sumažės beveik 8 %. Biudžeto planų projektuose pateiktos makroekonominės prielaidos rodo panašią padėtį: prognozuojamas bendras augimas yra maždaug 1 proc. punktu mažesnis už 2020 m. stabilumo programose numatytus rezultatus (žr. 2.1 diagramą ir priedo IV.1 lentelę)[6].

2.1 diagrama. **Euro zona. Realusis BVP augimas 2015–2021 (%)**

Pastaba. Jei šalys savo 2020 m. stabilumo programose 2020 ar 2021 m. prognozių nepateikė, naudojami Europos Komisijos 2020 m. pavasario prognozės duomenys.
Šaltiniai: 2021 m. biudžeto planų projektai (BPP), Europos Komisijos 2020 m. rudens ir pavasario prognozės ir 2020 m.

[5] Taip pat žr. raštus dėl 2021 m. fiskalinės politikos gairių: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2021_en.

[6] Reikalaujama, kad euro zonos valstybės narės savo biudžeto projektus pagrįstų nepriklausomų ekspertų patvirtintomis ar parengtomis makroekonominėmis prognozėmis.

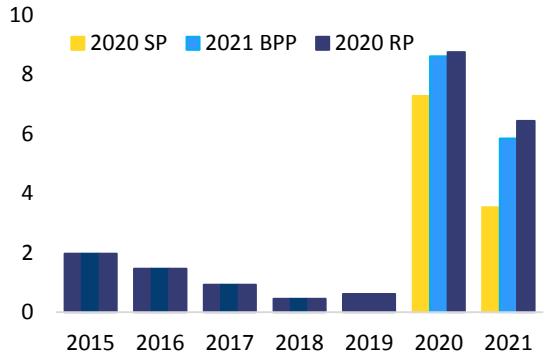
Žvelgiant į ateitį, tiek Komisija, tiek valstybės narės prognozuoja, kad 2021 m. ekonominė veikla suaktyvės, tačiau valstybės narės, ypač Ispanija ir Liuksemburgas, tikisi, kad atsigavimas bus spartesnis. Tačiau reikėtų pažymėti, kad Komisijos lapkričio 5 d. paskelbtoje prognozėje atsižvelgiama į naujesnę informaciją apie viruso plitimą ir naujų viruso plitimo valdymo priemonių taikymą nei ta, kuria remtasi biudžeto planų projektuose. Neapibrėžtų ir sparčių pokyčių sąlygomis tokių skirtumų reikia tikėtis. Nepaisant to, kad ekonomika vėl pradės augti, numatoma, kad atsigavimas bus nevisiškas, o euro zonos šalių ekonominės veiklos rezultatai 2021 m. ir toliau bus blogesni už potencialius. Euro zonos atsigavimas bus toliau remiamas įgyvendinant priemonę „Next Generation EU“, į kurią Komisijos 2020 m. rudens prognozėje ir biudžeto planų projektuose atsižvelgiama tik minimaliai.

Neapibrėžtumas ir rizika tebėra ypač dideli. Pagrindiniai neapibrėžtumo šaltiniai yra COVID-19 pandemijos raida ir jos ekonominiai padariniai. Gali būti, kad dėl pastarojo meto pakartotinio viruso protrūkio ekonominė veikla dar sulėtės. Per anksti nutraukus su COVID-19 susijusią paramą gali būti stabdomas ekonominės veiklos atsigavimas, pavyzdžiui, dėl to, kad sumažėtų pasitikėjimas ekonomika. Kita vertus, ilgiau, nei būtina, taikyti politinės paramos priemones (pavyzdžiui, teikti paramą neperspektyvioms įmonėms) galėtų būti neproduktyvu. Ekonomikai atsigauti taip pat gali trukdyti nepakankamas atsakomųjų nacionalinės politikos priemonių koordinavimas. Augimas dar labiau sulėtėtų dėl mažesnės, nei planuojama, pasaulinės paklausos šalutinio poveikio. Negalima atmesti galimybės, kad finansų rinkose atsiras įtampa. Gali būti, kad bankų sektoriaus laukia išbandymai, nes daugėjant įmonių įsipareigojimų neįvykdymo atvejų atsirastų daugiau neveiksnių paskolų. Kita vertus, Europos Sąjungoje užtikrinus spartesnę pandemijos kontrolės pažangą ir įgyvendinus plataus užmojo koordinuotą politiką ekonomika galėtų atsigauti sparčiau.

Fiskalinė perspektyva

Numatoma, kad bendras euro zonos nominalusis deficitas 2021 m. sumažės, tačiau išliks labai didelis (2.2 diagrama ir priedo IV.2 lentelė). Biudžeto planų projektuose nurodoma, kad bendras nominalusis deficitas 2021 m. bus 5,9 % BVP, t. y. mažesnis už numatomą 2020 m. (8,6 % BVP). Šios projekcijos iš esmės atitinka Komisijos 2020 m. rudens prognozę, tačiau rodikliai yra gerokai didesni, palyginti su 2020 m. stabilumo programų projekcijomis: tose programose 2021 m. prognozuotas bendras 3,5 % BVP deficitas. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas padidės daugiau nei per pasaulinę finansų krizę (2.3 diagrama).

2.2 diagrama. **Euro zona. Nominalusis deficitas 2015–2021 m. (% BVP)**

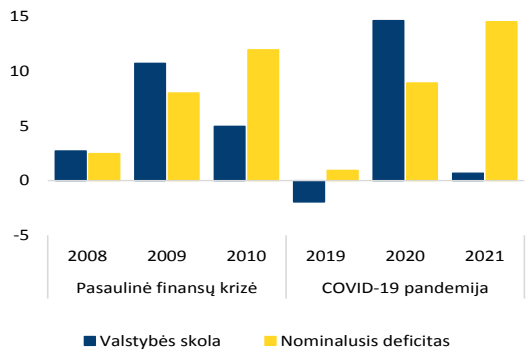

Pastaba. Jei šalys savo 2020 m. stabilumo programose 2020 ar 2021 m. prognozių nepateikė, naudojami Europos Komisijos 2020 m. pavasario prognozės duomenys.
Šaltiniai: 2021 m. biudžeto planų projektai (BPP), Europos Komisijos 2020 m. rudens ir pavasario prognozės ir 2020 m. stabilumo programos (SP).

Numatomas bendro deficito sumažėjimas 2021 m. daugiausia susijęs su 2020 m. priimtų laikinų fiskalinių priemonių, kuriomis siekiama kovoti su sveikatos krize ir jos ekonominiu poveikiu, galiojimo pabaiga. Pastaruoju metu Europoje atsinaujinus pandemijai, siekiant palaikyti ekonomiką ir remti atsigavimą šių priemonių taikymo laikotarpis galėtų būti pratęstas, o tai paskatintų deficito padidėjimą 2021 m. Beveik visos euro zonos valstybės narės planuoja, kad 2021 m., palyginti su 2020 m., deficitas bus mažesnis. Didžiausias – daugiau nei 4 proc. punktų – sumažėjimas planuojamas Belgijoje, Graikijoje ir Liuksemburge.

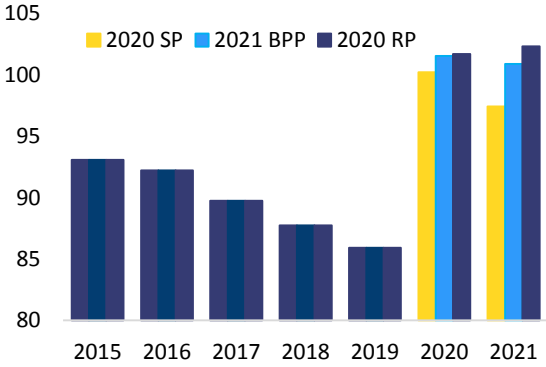
Prognozuojama, kad bendras skolos santykis su BVP 2021 m. liks iš esmės stabilus ir sieks maždaug 100 % (2.4 diagrama ir priedo IV.3 lentelė). Iki pandemijos mažėjęs skolos santykis 2020 m. vėl pradėjo didėti ir tai atspindi didelį BVP susitraukimą ir didelę skolos, prisiimtos kovai su pandemija finansuoti, sumą. 2020 m. prognozuojamas skolos santykio padidėjimas yra daug didesnis nei 2008–2009 m. (2.3 diagrama). Biudžeto planų projektuose numatoma, kad skolos santykis padidės nuo 86 % 2019 m. iki 102 % 2020 m., o 2021 m. stabilizuosis. Ši projekcija panaši į Komisijos 2020 m. rudens prognozę 2020 m., tačiau ne 2021 m., kuriais Komisija numato papildomą 0,6 proc. punkto BVP skolos santykio padidėjimą. Apskritai, pirminis deficitas ir toliau neigiamai veiks skolos dinamiką 2021 m., tačiau palankus palūkanų normų ir augimo skirtumas turėtų padėti apriboti numatomą padidėjimą (2.5 diagrama). Valstybės narės, kuriose 2021 m. prognozuojamas didžiausias skolos santykio padidėjimas, yra Airija, Estija ir Malta. Valstybės narės, kurių skolos santykis prieš krizę buvo didžiausias, 2021 m. linkusios tikėtis tam tikro pagerėjimo.

2.3 diagrama. **Euro zona. Nominaliojo deficito ir valstybės skolos pokytis 2008–2010 m. ir 2019–2021 m. (proc. punktais BVP)**

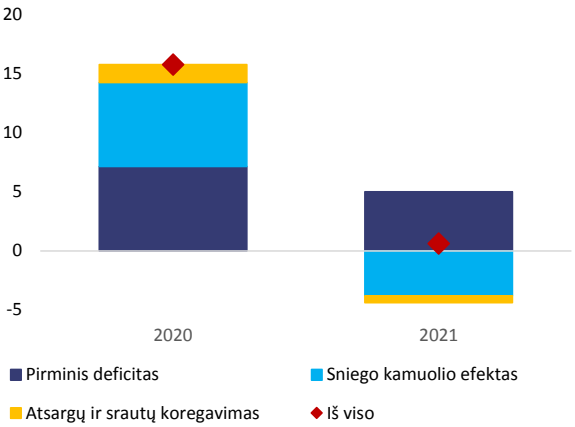
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

2.4 diagrama. **Euro zona. Valstybės skola 2015–2021 m. (% BVP)**

Pastaba. Jei šalys savo 2020 m. stabilumo programose 2020 ar 2021 m. prognozių nepateikė, naudojami Europos Komisijos 2020 m. pavasario prognozės duomenys.
Šaltiniai: 2021 m. biudžeto planų projektai (BPP), Europos Komisijos 2020 m. rudens ir pavasario prognozės ir 2020 m. stabilumo programos (SP).

2.5 diagrama. **Euro zona. Išskaidyti skolos santykio duomenys 2020–2021 m. (proc. punktais BVP)**

Pastaba. Sniego kamuolio efektas rodo grynąjį palūkanų normų, infliacijos ir realiojo BVP augimo (t. y. palūkanų normų ir augimo skirtumo) poveikį skolos dinamikai.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

Skolos projekcijos ypač neaiškios. Tikimybinis modeliavimas rodo, kad euro zonos skolos santykis su BVP 2021 m. greičiausiai bus 99–106 % BVP (III priedas). Tikėtina, kad, laipsniškai blėstant COVID-19 krizės poveikiui viešiesiems finansams, vidutiniu laikotarpiu santykis stabilizuosis. Valstybės skolos ir deficito rodikliuose atsispindėtų neapibrėžtieji įsipareigojimai dėl viešųjų garantijų, teikiamų ekonominei veiklai ir ypač pandemijos paveiktiems sektoriams palaikyti (tik jeigu jų bus pareikalauta). Šie neapibrėžtieji įsipareigojimai 2020 m. sudaro apie 20 % BVP, o padėtis valstybėse narėse labai skiriasi (1 langelis). Kita vertus, yra tam tikrų padėtį švelninančių veiksnių. Šie veiksniai, be kita ko, yra paskolų terminų ilginimas pastaraisiais metais, stabilūs finansavimo šaltiniai, istoriškai mažos skolinimosi išlaidos ir tokios ES iniciatyvos kaip Europos laikinos paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE) ir dar svarbesnė priemonė „Next Generation EU“, apimanti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę.

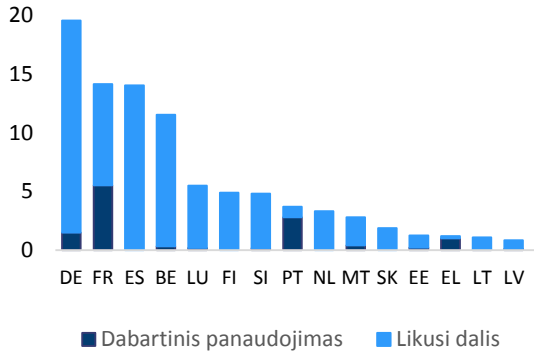
1 langelis. Garantijos ir kitos likvidumo paramos priemonės 2021 m. biudžeto planų projektuose

Kovai su ekonominiais COVID-19 pandemijos padariniais valstybės narės skyrė didelę likvidumo paramą. Dažniausia likvidumo paramos forma – valstybės garantijos privačiojo sektoriaus skolinimuisi remti ir mokesčių atidėjimas (t. y. galimybė atidėti mokestinių prievolių vykdymą be nuobaudų). Valstybės narės taip pat suteikė garantijas naujoms ES lygmens priemonėms remti.

Valstybės garantijos priklauso didžiausiai likvidumo paramos priemonių kategorijai. Valstybės narės nustatė sistemas, kurių vertė siekia 17 % BVP. Ši suma – didžiausia garantijų sistemų suma, tačiau faktiškai panaudota suma ar namų ūkių, įmonių, finansų sektoriaus ir vyriausybės susitarimų suma gali būti mažesnė. Tikėtina, kad tik daliai įsipareigojimų vykdyti prireiks vyriausybės lėšų, dėl kurių susidarys deficitas ir bus daromas poveikis skolos lygiui. Šią dalį iš anksto įvertinti sunku. Valstybės narės taip pat suteikė garantijas naujoms ES lygmens priemonėms, visų pirma SURE ir Europos garantijų fondui, remti.

Garantijų programų dydis ir jų struktūra valstybėse narėse skiriasi. Kai kurios vyriausybės tiesiogiai garantavo bankų namų ūkiams ir įmonėms suteiktas paskolas. Kitose valstybėse narėse likvidumo paramos programas įgyvendino nacionalinės skatinamojo finansavimo įstaigos. Šios įstaigos – „KfW“ Vokietijoje, „KredEx“ Estijoje, „Hellenic Development Bank“, BPI Prancūzijoje, CDP Italijoje, „Altum“ Latvijoje, INVEGA Lietuvoje, „Malta Development Bank“ ir „Finnvera“ Suomijoje. Valstybėse narėse nevienodas ir garantijų panaudojimo, kai teoriškai galimas didžiausias neapibrėžtasis įsipareigojimas pagal sistemą tampa faktiniu valdžios sektoriaus neapibrėžtuoju įsipareigojimu, lygis. Komisijos vertinimu, iki šiol pasinaudota tik maždaug ketvirtadaliu suteiktų garantijų.

B1.1 diagrama. **2020 m. vietos veiklos vykdytojams suteiktos garantijos (% BVP)**

Pastaba. Garantijos ES ir tarptautinio lygmens priemonėms neįtraukiamos. Diagramoje parodytas naujų Vokietijos nustatytų garantijų sistemų dydis, tačiau bendra garantijų sistema faktiškai yra neribota. Airijos, Latvijos ir Prancūzijos biudžeto planų projektų duomenys buvo papildyti informacija iš kitų viešųjų šaltinių. Austrija ir Italija garantijų duomenų nepateikė, nors sistemos egzistuoja. Italijoje didžiausia neapibrėžtųjų įsipareigojimų suma sudaro maždaug 30 % BVP; iki šiol panaudota orientacinė suma sudaro maždaug 7 % BVP.

Komisija paragino valstybes nares biudžeto planų projektuose savanoriškai pranešti apie didžiausią garantijų sistemų dydį ir jų panaudojimo lygį. Dauguma valstybių narių pateikė bent dalį šios informacijos. Kai kurios valstybės narės taip pat pranešė apie garantijas, kuriomis remiamos ES ir tarptautinio lygmens priemonės, pavyzdžiui, SURE. B1.1 diagramoje parodytos tik vidaus ekonominės veiklos vykdytojams suteiktos garantijos, pakoreguotos dėl palyginamumo priežasčių.

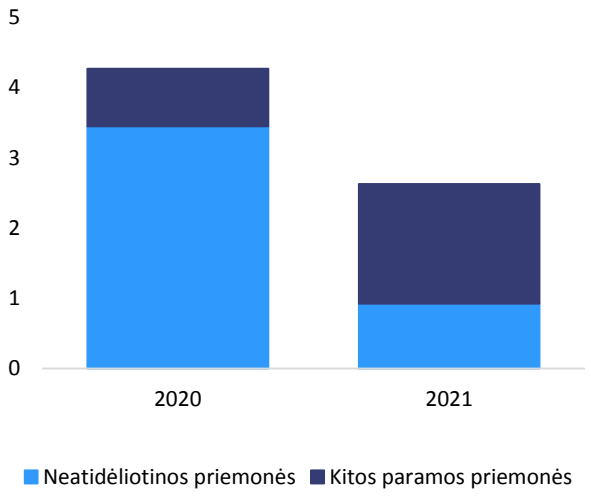
Euro zonos valstybės narės taip pat leido 2020 m. atidėti maždaug 1½ % BVP mokesčių ir socialinio draudimo įmokų mokėjimą. Mokesčių atidėjimas neturi tiesioginio poveikio valdžios sektoriaus deficitui, nes mokesčiai įrašomi į nacionalines sąskaitas tuo laikotarpiu, kai vykdoma ekonominė veikla, dėl kurios atsiranda mokestinis įsipareigojimas. Tačiau atidėjimas gali laikinai paveikti skolą, jei atidėjimo laikotarpiu dėl to valdžios sektorius papildomai skolinasi. Vis dėlto, atsižvelgiant į 2020 m. numatomą didelį ekonomikos susitraukimą, tikėtina, kad kai kurios įmonės krizės neišgyvens, o kai kurios atidėtos mokestinės prievolės gali būti niekada neįvykdytos. Remiantis ES statistikos sistema, sukaupti, bet nesurenkami mokesčiai neturėtų būti įrašomi kaip valdžios sektoriaus pajamos, todėl jie turi deficitą didinantį poveikį. Apskritai biudžeto planų projektuose numatomi su mokesčiais susiję nuostoliai atskleisti neišsamiai, nors tikėtina, kad jų mokesčių projekcijose į šį poveikį atsižvelgta.

Fiskalinis atsakas į COVID-19 pandemiją

Reaguodamos į pandemiją valstybės narės sparčiai ėmėsi didelės apimties fiskalinių priemonių. 2020 m. įvestomis fiskalinėmis priemonėmis daugiausia siekta gerinti visuomenės sveikatos padėtį ir kompensuoti darbuotojams ir įmonėms dėl izoliavimo priemonių ir tiekimo grandinės sutrikimų prarastas pajamas. Apskaičiuota, kad šios laikinos neatidėliotinos priemonės 2020 m. sudaro 3,4 % BVP (2.6 diagrama). Kitos (laikinos arba nuolatinės) bendresnio pobūdžio priemonės, kuriomis remiamas ekonomikos atsigavimas, kaip antai papildomi viešieji darbai arba netiesioginių mokesčių sumažinimas, 2020 m. turėtų sudaryti 0,8 % BVP. Pagal dabartinę prognozę 2021 m. laikinos neatidėliotinos priemonės sudarytų 0,9 % BVP, o kitos paramos priemonės – 1,5 % BVP[7]. Pateikusios savo planus kai kurios valstybės narės ėmėsi papildomų priemonių; be to, reaguojant į antrąją pandemijos bangą gali prireikti daugiau neatidėliotinų priemonių.

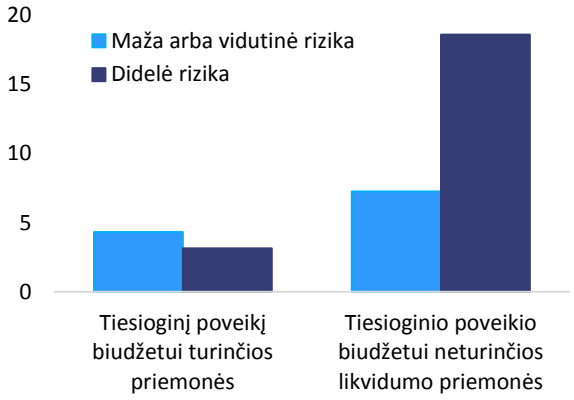
Neatidėliotinos priemonės yra labai svarbios siekiant remti sveikatos sektorių ir padėti namų ūkiams ir įmonėms išsilaikyti, užtikrinant papildomą teigiamą poveikį ekonomikai. Nors jos buvo naudingos pradiniu šios krizės etapu, tikėtina, kad jos bus ne tokios veiksmingos remiant atsigavimą, kai su sveikata susijusi ekstremalioji situacija palaipsniui stabilizuosis. Tikėtina, kad taikant

2.6 diagrama. **Euro zona. Priemonės, turinčios tiesioginį poveikį biudžetui 2020–2021 m. (% BVP)**

Pastaba. Neatidėliotinomis priemonėmis daugiausia siekiama gerinti visuomenės sveikatos padėtį ir kompensuoti darbuotojams ir įmonėms dėl izoliavimo priemonių ir tiekimo grandinės sutrikimų prarastas pajamas. Jos daugiausia yra laikinos. Gaivinimo priemonėmis siekiama suteikti bendresnio pobūdžio paramą ekonominei veiklai.
Šaltiniai: 2021 m. biudžeto planų projektai ir Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

2.7 diagrama. **Euro zona. Fiskalinė parama ir rizika vidutinio laikotarpio fiskaliniam tvarumui prieš krizę, 2020 m. (% BVP)**

Pastaba. Diagramoje parodytas (paprastasis) diskrecinės fiskalinės paramos vidurkis 2020 m. Valstybės narės suskirstytos pagal jų riziką vidutinio laikotarpio tvarumui prieš pandemiją; Belgija, Ispanija, Italija, Portugalija ir Prancūzija priskirtos prie didelės rizikos grupės. 2019 m. skolos tvarumo stebėsenos ataskaitoje (*Debt Sustainability Monitor 2019*) pateikta Graikijos skolos tvarumo analizė skyrėsi nuo bendro požiūrio dėl Graikijos skolos struktūros ypatumų, visų pirma dėl didelės viešojo sektoriaus skolinimo dalies, bet rizikos klasifikacija nepateikta.
Šaltiniai: 2021 m. biudžeto planų projektai, Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė ir Europos Komisijos 2019 m. skolos tvarumo stebėsenos ataskaita.

[7] Neatidėliotinos priemonės išskiriamos dėl to, kad jų taikymo tinkamumas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant ne į ekonomikos būklę, bet į visuomenės sveikatos būklę ir su tuo susijusius apribojimus. Šios neatidėliotinos priemonės yra (beveik išimtinai) laikinos, jų galiojimas baigiasi 2022 m. arba anksčiau. Laikoma, kad kitomis su COVID-19 krize susijusiomis laikinomis arba nuolatinėmis priemonėmis (t. y. kitomis paramos priemonėmis) remiamas tolesnis ekonomikos atsigavimas.

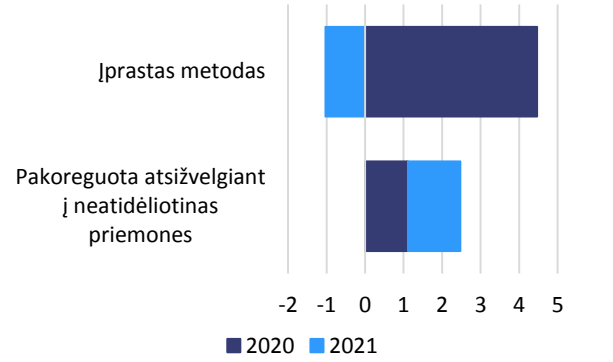
ekonominės veiklos apribojimus laikinų neatidėliotinų priemonių trumpalaikiai daugikliai dėl savo pobūdžio bus maži, – tai patvirtina 2020 m. smarkiai išaugęs privačiojo sektoriaus polinkis taupyti (o ne vartoti). Todėl, pagerėjus pandemijos situacijai, neatidėliotinas priemones gali reikėti pritaikyti ir jas derinti su priemonėmis, kuriomis stiprinami mūsų ekonomikos pagrindai, remiama žalioji ir skaitmeninė pertvarka ir daromas teigiamas poveikis paklausai. Tačiau kol kas, atsižvelgiant į Europoje pastaruoju metu atsinaujinusią pandemiją, neatidėliotinas priemones gali reikėti taikyti ir toliau, siekiant užtikrinti ekonomikai gyvybiškai būtiną paramą.

Valstybės narės, kurių fiskalinė būklė geresnė, teikė daugiau tiesioginės biudžeto paramos, o valstybės narės, kurių fiskalinė būklė prastesnė, buvo linkusios daugiau kliautis likvidumo parama (2.7 diagrama). Apskritai šalys, kurių fiskalinė būklė santykinai geresnė, suteikė daugiau fiskalinės paramos, turinčios tiesioginį poveikį biudžetui (1 % BVP). Kita vertus, šalys, kurių fiskalinė būklė prastesnė, labiau kliovėsi likvidumo parama, kuri tiesioginio poveikio biudžetui neturi. Ateityje ES lygmens paramos iniciatyvos, kaip antai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, turėtų suteikti papildomų fiskalinio manevravimo galimybių remti valstybių narių ekonomikos atsigavimą ir didinti jų atsparumą.

Euro zonos fiskalinės politikos krypties vertinimas

Dabartinėmis aplinkybėmis mechaniškas tradicinių rodiklių aiškinimas siekiant įvertinti fiskalinės politikos kryptį nėra tinkamas. Didelės apimties laikinų neatidėliotinų priemonių įvedimas ir vėlesnis panaikinimas iškreipia vaizdą, nes atitinkami viešųjų išlaidų lygio pokyčiai iš metų į metus turi įtakos rodikliams, naudojamiems fiskalinės politikos krypčiai įvertinti[8]. Neįtraukiant laikinų neatidėliotinų priemonių į fiskalinės politikos krypties rodiklių skaičiavimą gaunamas reprezentatyvesnis pagrindinės fiskalinės paramos ekonominei veiklai vertinimas.

2.8 diagrama. **Euro zona. Fiskalinės politikos kryptis 2020–2021 m. (% BVP)**

Pastaba. Diagramoje parodytos diskrecinės fiskalinės paskatos, pagrįstos išlaidų kriterijaus metodika, pagal kurią vertinamas išlaidų (atėmus diskrecines priemones) augimas, viršijantis potencialų augimą. Šioje diagramoje teigiami skaičiai rodo ekspansinę politikos kryptį.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

2021 m. fiskalinės politikos kryptis, pakoreguota atsižvelgiant į planuojamą laikinų neatidėliotinų priemonių panaikinimą, yra remiamojo pobūdžio. Biudžeto planų projektuose daroma prielaida, kad didelė dalis laikinų neatidėliotinų priemonių nustos galioti 2021 m. Įprastiniai rodikliai (įskaitant neatidėliotinas priemones) rodo, kad 2020 m. fiskalinės politikos kryptis buvo remiamojo pobūdžio (+4,5 % BVP), tačiau 2021 m. matyti – 1,0 % BVP sumažėjimas (pagal Komisijos 2020 m. rudens prognozę; 2.8 diagrama). Kita vertus, neįtraukus tiesiogiai su pandemija susijusių laikinų neatidėliotinų priemonių, fiskalinės politikos kryptis abejais metais yra remiamojo pobūdžio (+1,1 % BVP 2020 m. ir

[8] Su COVID-19 susijusios neatidėliotinos priemonės nelaikomos vienkartinėmis priemonėmis, nors dauguma jų nustatytos laikinai, siekiant papildyti automatines stabilizavimo priemones.

+1,4 % BVP 2021 m.). Nors numatoma, kad ekonomikos atsigavimas bus nevisiškas, jau taikomos fiskalinės priemonės padės remti ekonominę veiklą 2020–2021 m.

Papildomų fiskalinių paskatų suteiks finansavimas naudojant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Išlaidos, finansuojamos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis, yra *papildoma euro zonos lygmens fiskalinė paskata*, nepaisant to, kad jų poveikis valstybių narių biudžeto balansams yra neutralus[9]. Šiuo metu Komisijos 2020 m. rudens prognozėje daroma prielaida, kad naudojant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę finansuojamų išlaidų poveikis euro zonos fiskalinės politikos krypčiai 2021 m. bus nedidelis (0,15 % BVP). Tačiau taip yra dėl to, kad 2021 m. biudžeto planų projektuose apie tas priemones nepateikta pakankamai išsamios informacijos. Tik šešios valstybės narės savo biudžeto planų projektuose pranešė apie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis finansuojamas išlaidas, t. y. Graikija, Italija, Lietuva, Portugalija, Prancūzija ir Slovėnija.

Atsižvelgiant į antrąją pandemijos bangą, 2021 m. numatyto neatidėliotinų priemonių panaikinimo laikas ir mastas dabar atrodo neaiškūs. Šis panaikinimo tvarkaraštis buvo pagrįstas prielaida, kad nuo krizės ekstremaliojo etapo bus pereita prie atsigavimo etapo, t. y. kad nuo pandemijos žalos sveikatai ir ekonomikai apribojimo etapo bus pereita prie etapo, per kurį daugiausia dėmesio bus skiriama ilgalaikiam atsigavimui. Tačiau, atsižvelgiant į neseniai Europoje atsinaujinusią pandemiją, gali būti, kad reagavimo į ekstremaliąją situaciją priemones reikės taikyti ir toliau, kad būtų užtikrinta ekonomikai gyvybiškai būtina parama. Tikėtina, kad dėl šios paramos į Komisijos prognozę jau įtraukti biudžeto planai pasikeis. Naujosios neatidėliotinos priemonės nebūtinai turėtų būti panašios į priemones, kurių imtasi per pirmąją epidemijos bangą, tačiau turėtų atspindėti įgytą patirtį ir būti derinamos su veiksmais, kuriais stiprinami ekonomikos pagrindai. Uždavinys bus toliau remti ekonomiką ekstremaliosios situacijos metu, kartu sudarant sąlygas grįžti prie ilgalaikio ir tvaraus augimo, suderinamo su ES ekonomikos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos tikslais.

Dėl labai sumažėjusios gamybos apimties ir didelės neigiamų pokyčių rizikos derinio būtina toliau teikti itin tikslingą ir laikiną fiskalinės politikos paramą. Pirma, valstybės narės turėtų vengti staigaus fiskalinės paramos nutraukimo. Antra, fiskalinės paramos priemonės dabartiniu pandemijos etapu gali skirtis nuo įprastos paramos visuminei paklausai, teikiamos įprasto nuosmukio metu. Kadangi pandemija tęsiasi ir vyrauja neapibrėžtumas, skatinamosios priemonės turėtų būti itin tikslingos, nes plataus pobūdžio priemonės gali būti neveiksmingos. Trečia, dėl atsinaujinusios pandemijos į ekstremaliąsias situacijas orientuotos fiskalinės politikos priemonės neturėtų būti sistemingai toliau taikomos, kai sveikatos padėtis pagerės. Ekstremaliojo ir atsigavimo etapų prioritetai ir jiems tinkamos priemonės skiriasi, todėl valstybės narės turi išlikti budrios ir laiku suprasti, kaip derinti įvairių rūšių paramą.

Valstybių narių fiskalinės politikos priemonėmis turėtų būti toliau teikiama fiskalinė parama, kartu užtikrinant fiskalinį tvarumą vidutiniu laikotarpiu. Daugelyje didelę skolą turinčių valstybių narių ekonominis pandemijos poveikis buvo didesnis, todėl rasti optimalų fiskalinės politikos atsaką – dar didesnis iššūkis. Šiuo metu dėl didelės paramos, teikiamos naudojant Europos Centrinio Banko pinigų politikos priemones, ir dėl to, kad pradėjus taikyti didelės apimties ES lygmens priemones gerokai padidėjo pasitikėjimas finansų rinkose, valstybių narių finansavimo išlaidos yra mažos. Tačiau, siekiant suderinti

[9] Eurostatas, pasikonsultavęs su nacionalinėmis statistikos institucijomis, preliminariai teigiamai įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijų neutralų poveikį biudžetui.

ekonominės paramos poreikį su apdairios vidutinio laikotarpio fiskalinės būklės ir vidutinio laikotarpio fiskalinio tvarumo tikslais, paramos priemonės turėtų būti laikinos ir iš anksto neįpareigoti po krizės vykdyti tam tikros fiskalinės politikos. Kai leis ekonominės sąlygos, vyriausybės turėtų vėl vykdyti fiskalinę politiką, kuria siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę, kartu didinant investicijas. Siekiant remti fiskalinį tvarumą, visų pirma labai įsiskolinusiose valstybėse narėse, svarbu įgyvendinti patikimas vidutinio laikotarpio fiskalines strategijas.

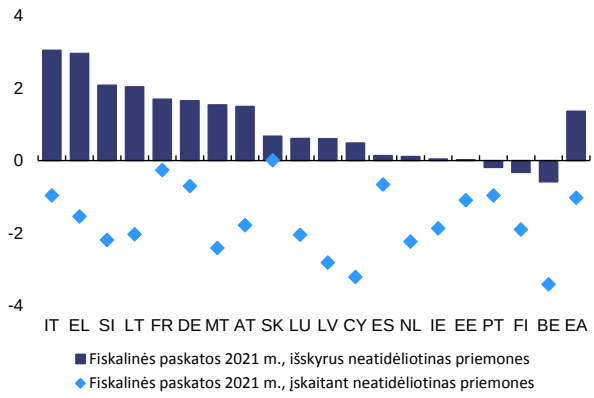
III. Biudžeto planų projektų apžvalga

Beveik visos euro zonos valstybės narės savo biudžeto planų projektus pateikė iki spalio 15 d. Tai atitinka Reglamento (ES) Nr. 473/2013 6 straipsnį. Dvi išimtys – Italija ir Kipras. Italija savo planą pateikė spalio 19 d., o Kipras – spalio 23 d. Pagal dviejų dokumentų rinkinio elgesio kodekso nuostatas Belgija ir Lietuva pateikė pagal nesikeičiančios politikos scenarijų parengtus biudžeto planų projektus. Neseniai suformavusi naują federalinę vyriausybę, spalio 15 d. Belgija pateikė pagal nesikeičiančios politikos scenarijų parengtą planą, o spalio 30 d. – atnaujintą planą. Komisijos nuomonė pagrįsta atnaujinto plano vertinimu. Lietuva pateikė pagal nesikeičiančios politikos scenarijų parengtą biudžeto plano projektą, nes spalio mėn. šalyje vyko nacionaliniai rinkimai. Kai tik pradės dirbti nauja vyriausybė, paprastai likus bent mėnesiui iki planuojamo Biudžeto įstatymo projekto priėmimo nacionaliniame parlamente, Lietuvos valdžios institucijos raginamos Komisijai ir Euro grupei pateikti atnaujintą planą.

Fiskalinis atsakas į COVID-19 pandemiją 2020–2021 m. visose valstybėse narėse

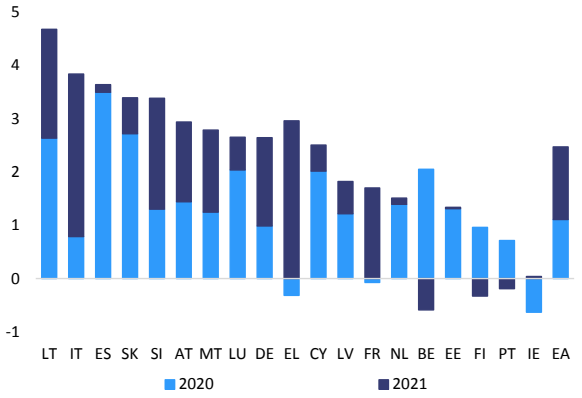
Skaičiavimus pakoregavus atsižvelgiant į laikinų neatidėliotinų priemonių panaikinimą, atrodo, kad 2020–2021 m. fiskalinės politikos kryptys visose euro zonos valstybėse narėse yra remiamojo pobūdžio (3.1 diagrama). Kaip aptarta II skirsnyje, planuojamas neatidėliotinų išlaidų atsisakymas turi didelės įtakos tradiciniams fiskalinės politikos krypties rodikliams. Neįtraukus laikinų neatidėliotinų priemonių, pagrindinės fiskalinės pastangos (vertinamos pagal išlaidų kriterijų) 2021 m. rodo ekspansinę fiskalinės politikos kryptį (apie 1,5 % BVP). Kai kuriose valstybėse narėse ši parama yra didelė ir sudaro 2 % BVP arba daugiau. Ši parama papildo didelės apimties maždaug 1 % BVP ekspansines priemones, jau įgyvendintas 2020 m. (3.2 diagrama), ir yra teikiama daugumoje valstybių narių (3.3 diagrama). 2021 m. fiskalinės politikos kryptis, pakoreguota atsižvelgiant į planuojamą neatidėliotinų priemonių panaikinimą, dviejose valstybėse narėse turėtų būti šiek tiek ribojamojo pobūdžio. Finansavimas naudojant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę suteiks papildomų fiskalinių paskatų.

3.1 diagrama. **Fiskalinės politikos kryptis 2021 m. (% BVP)**

Pastaba. Fiskalinės politikos kryptis apskaičiuojama kaip diskrecinė fiskalinė paskata, pagrįsta išlaidų kriterijaus metodika. Teigiami skaičiai rodo remiamojo pobūdžio kryptį.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

3.2 diagrama. **Fiskalinės politikos kryptis, išskyrus neatidėliotinas priemones, 2020–2021 m. (% BVP)**

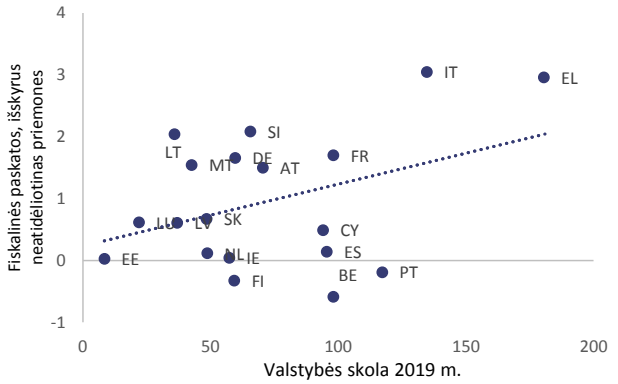

Pastaba. Fiskalinės politikos kryptis apskaičiuojama kaip diskrecinė fiskalinė paskata, išskyrus neatidėliotinas priemones. Teigiami skaičiai rodo remiamojo pobūdžio kryptį.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

Nors dauguma priemonių yra skirtos ekonomikos atsigavimui remti, laikinos neatidėliotinos priemonės 2021 m. vidutiniškai sudaro daugiau kaip trečdalį visų priemonių, o tarp šalių yra didelių skirtumų (3.4 diagrama). Tai atspindi vis dar didelį neapibrėžtumą, susijusį su pandemijos raida. Penkių valstybių narių biudžete numatytos neatidėliotinos išlaidos sudaro 1 % BVP arba daugiau, tačiau kai kurios šalys į savo 2021 m. biudžetus laikinų neatidėliotino atsako priemonių poveikio neįtraukė. Kelios šalys 2021 m. planuoja savo fiskalinę paramą nukreipti nuo skubios paramos į paramą ekonomikai gaivinti. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad pandemija Europoje pastaruoju metu atsinaujino, 2021 m. planuojamą neatidėliotinų priemonių panaikinimą gaubia didesnis neapibrėžtumas, nes numatoma, kad valstybės narės toliau teiks ekonomikai gyvybiškai būtiną skubią paramą.

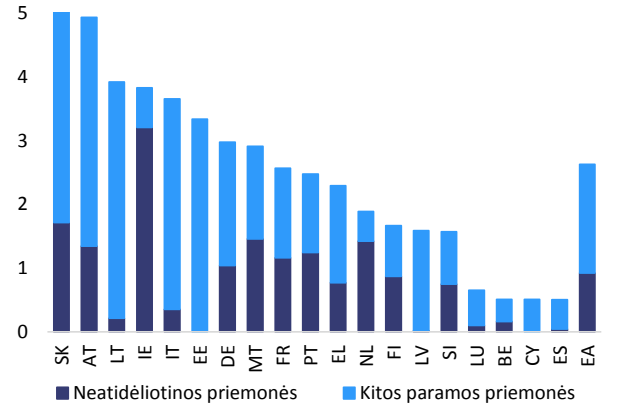
2021 m. valstybės narės, siekdamos remti ekonominę veiklą esant dideliam neapibrėžtumui, planuoja derinti daugiausia laikinas ir tam tikras nuolatines priemones (3.5 diagrama). Numatoma, kad priemonės vidutiniškai sudarys 2,6 % BVP, o kai kurios šalys planuoja 3 % BVP ar didesnes paskatas. 2021 m. laikinos priemonės vidutiniškai sudaro apie du trečdalius visų priemonių. Tačiau kelios šalys taip pat įgyvendino nuolatines priemones, kai kuriais retais atvejais viršijančias 1 % BVP ir darančias poveikį būsimoms fiskalinėms trajektorijoms. Tai galėtų kelti susirūpinimą, nes neapibrėžtumas, susijęs su antrąja pandemijos banga, tebėra didelis ir gali prireikti papildomų neatidėliotinų priemonių. Būtinų laikinų neatidėliotinų priemonių derinimas su nuolatinėmis priemonėmis neturėtų kelti pavojaus vidutinio laikotarpio fiskaliniam tvarumui (3.6 diagrama).

3.3 diagrama. **Fiskalinės politikos kryptis, išskyrus neatidėliotinas priemones, 2021 m. ir valstybės skola 2019 m. (% BVP)**

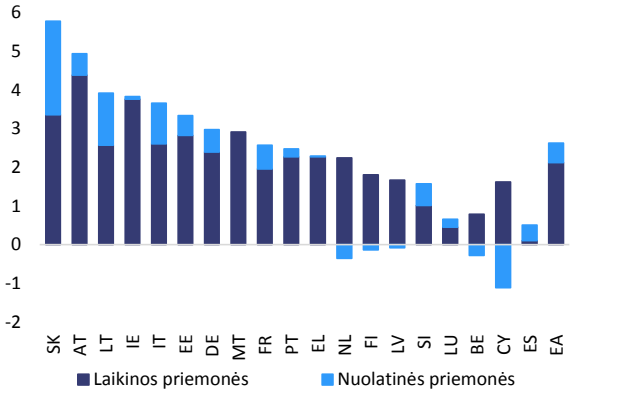
Pastaba. Fiskalinės politikos kryptis apskaičiuojama kaip diskrecinė fiskalinė paskata, išskyrus neatidėliotinas priemones. Teigiami skaičiai rodo remiamojo pobūdžio kryptį.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

3.4 diagrama. **Neatidėliotinos ir kitos paramos priemonės 2021 m. (% BVP)**

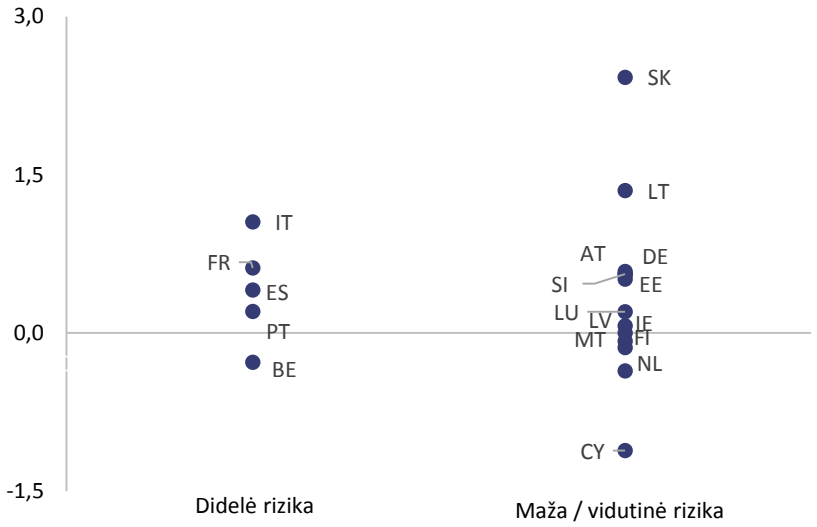
Pastaba. Diagramoje parodytas nuo 2020 m. priimtų diskrecinių priemonių fiskalinis poveikis 2021 m. Neatidėliotinomis priemonėmis daugiausia siekiama gerinti visuomenės sveikatos padėtį ir kompensuoti darbuotojams ir įmonėms dėl izoliavimo priemonių ir tiekimo grandinės sutrikimų prarastas pajamas; jos daugiausia yra laikinos. Kitomis paramos priemonėmis siekiama teikti bendresnio pobūdžio paramą ekonominei veiklai ir jos gali būti laikinos arba nuolatinės.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

3.5 diagrama. **Laikinos ir nuolatinės priemonės 2021 m. (% BVP)**

Pastaba. Diagramoje parodytas nuo 2020 m. priimtų diskrecinių priemonių fiskalinis poveikis 2021 m. Laikinosios priemonės nustos galioti 2022 m. arba anksčiau.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė.

3.6 diagrama. **Nuolatinės priemonės ir rizika vidutinio laikotarpio fiskaliniam tvarumui prieš krizę, 2021 m. (% BVP)**

Pastaba. Diagramoje parodytas nuo 2020 m. priimtų nuolatinių priemonių fiskalinis poveikis 2021 m. Valstybės narės suskirstytos pagal jų riziką vidutinio laikotarpio tvarumui prieš pandemiją. 2019 m. skolos tvarumo stebėsenos ataskaitoje pateikta Graikijos skolos tvarumo analizė šiek tiek skyrėsi nuo bendro požiūrio dėl Graikijos skolos struktūros ypatumų, visų pirma dėl didelės viešojo sektoriaus skolinimo dalies, bet rizikos klasifikacija nepateikta.
Šaltinis: Europos Komisijos 2020 m. rudens prognozė ir 2019 m. skolos tvarumo stebėsenos ataskaita.

Komisijos atliktas 2021 m. biudžeto planų projektų kokybinis vertinimas

Komisijos nuomonėse dėl 2021 m. biudžeto planų projektų atsižvelgiama į pradėtą taikyti Stabilumo ir augimo pakto bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą. 2020 m. kovo 20 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios išvengimo sąlygos taikymo[10]. Komunikate Komisija laikėsi nuomonės, kad, atsižvelgiant į numatomą didelį ekonomikos nuosmukį dėl COVID-19 pandemijos, bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymo sąlygos yra tenkinamos. 2020 m. kovo 23 d. valstybių narių finansų ministrai pritarė Komisijos vertinimui. Kaip nurodyta 2021 m. metinėje tvaraus augimo strategijoje[11] ir kaip pranešta 2020 m. rugsėjo 19 d. Komisijos rašte ES finansų ministrams[12], 2021 m., pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą, valstybės narės turėtų toliau teikti tikslinę ir laikiną fiskalinę paramą, kartu užtikrindamos vidutinio laikotarpio fiskalinį tvarumą.

Pavasarį Komisija priėmė pranešimus pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį dėl visų valstybių narių, išskyrus Rumuniją, kuriai jau taikoma

[10] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos investicijų bankui ir Euro grupei „Suderintas ekonominis atsakas į COVID-19 protrūkį“, Briuselis, 2020 3 13, COM(2020) 112 *final*.

[11] Komisijos komunikatas „2021 m. metinė tvaraus augimo strategija“, Briuselis, 2020 9 17, COM(2020) 575 *final*.

[12] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2021_en

Pakto korekcinė dalis. Atsižvelgdama į išskirtinį neapibrėžtumą, atsiradusį dėl COVID-19 protrūkio ir jo ypatingo makroekonominio ir fiskalinio poveikio, be kita ko, rengiant patikimą fiskalinės politikos, kuri ir 2021 m. turės likti remiamojo pobūdžio, planą, Komisija manė, kad sprendimas dėl perviršinio deficito procedūros taikymo valstybėms narėms neturėtų būti priimamas. Ši nuomonė galioja ir toliau.

2020 ir 2021 m. fiskalinėje politikoje daugiausia dėmesio skiriama kovai su pandemija. Pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą, 2020 m. liepos 20 d. Taryba rekomendavo valstybėms narėms imtis visų būtinų priemonių, kad būtų veiksmingai kovojama su pandemija, palaikoma ekonomika ir remiamas būsimas atsigavimas. Kai leis ekonominės sąlygos, valstybės narės turėtų vykdyti fiskalinę politiką, kuria siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę ir skolos tvarumą, kartu didinant investicijas.

Nuomonėse dėl 2021 m. biudžeto planų projektų daugiausia dėmesio skiriama 2021 m. biudžeto priemonių vertinimui. Nuomonėse vertinama, ar planuojamos remiamojo pobūdžio priemonės atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos rekomendacijas ir rugsėjo 19 d. Komisijos išsiųstame rašte pateiktas gaires. Visų pirma vertinama, ar priemonės yra laikinos. Pastarasis aspektas svarbus siekiant išlaikyti fiskalinį tvarumą vidutiniu laikotarpiu, laikantis bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos.

2021 m. biudžeto planų projektų kokybinį vertinimą galima apibendrinti taip:

1. Komisija laikosi nuomonės, kad biudžeto planų projektai apskritai atitinka Tarybos 2020 m. liepos 20 d. priimtas fiskalinės politikos rekomendacijas. Dauguma biudžeto planų projektuose nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui.
2. Airijos, Austrijos, Belgijos, Estijos, Graikijos, Ispanijos, Kipro, Latvijos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Portugalijos, Slovėnijos, Suomijos ir Vokietijos priemonės (daugiausia) yra laikinos. Atrodo, kad tam tikros Italijos, Lietuvos, Prancūzijos ir Slovakijos biudžeto planų projektuose nurodytos priemonės nėra laikinos ir joms nėra kompensacinių priemonių. Lietuva pateikė pagal nesikeičiančios politikos scenarijų parengtą biudžeto plano projektą ir yra raginama pateikti atnaujintą biudžeto plano projektą.
3. Belgijai, Graikijai, Italijai, Ispanijai, Portugalijai ir Prancūzijai, atsižvelgiant į jų vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius iki COVID-19 pandemijos protrūkio, svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas.

Visos valstybės raginamos reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusios prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

I PRIEDAS. Konkrečių šalių 2021 m. biudžeto planų projektų vertinimas

Komisija laikosi nuomonės, kad **Austrijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Austrijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Austrija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Belgijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Belgijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Atsižvelgiant į vidutinio laikotarpio Belgijos valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius iki COVID-19 pandemijos protrūkio, Belgijai svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas. Belgija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Kipro** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Kipro biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Kipras raginamas reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengęs prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Estijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Estijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Estija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Suomijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Suomijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Suomija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Prancūzijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Prancūzijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Tačiau atrodo, kad kai kurios priemonės nėra laikinos arba joms nėra kompensacinių priemonių. Atsižvelgiant į vidutinio laikotarpio Prancūzijos valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius iki COVID-19 pandemijos protrūkio, Prancūzijai svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas. Prancūzija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Vokietijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Vokietijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Vokietija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Graikijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Graikijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Atsižvelgiant į Graikijos valdžios sektoriaus skolos lygį iki COVID-19 pandemijos protrūkio, Graikijai svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas. Graikija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Airijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Airijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Airija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Italijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Italijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Tačiau atrodo, kad kai kurios priemonės nėra laikinos arba joms nėra kompensacinių priemonių. Atsižvelgiant į vidutinio laikotarpio Italijos valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius iki COVID-19 pandemijos protrūkio, Italijai svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas. Italija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Latvijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Latvijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Latvija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Liuksemburgo** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Liuksemburgo biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Liuksemburgas raginamas reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengęs prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Lietuvos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Lietuvos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Tačiau atrodo, kad kai kurios priemonės nėra laikinos arba joms nėra kompensacinių priemonių. Lietuva raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių. Valdžios institucijos raginamos Komisijai ir Euro grupei pateikti atnaujintą biudžeto plano projektą, kai tik pradės dirbti naujoji vyriausybė, paprastai likus bent mėnesiui iki planuojamo biudžeto įstatymo projekto priėmimo nacionaliniame parlamente.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Maltos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Maltos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Malta

raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Nyderlandų** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Nyderlandai raginami reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengę prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Portugalijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Portugalijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Atsižvelgiant į vidutinio laikotarpio Portugalijos valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius iki COVID-19 pandemijos protrūkio, Portugalijai svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas. Portugalija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Slovakijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Slovakijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Tačiau atrodo, kad kai kurios priemonės nėra laikinos arba joms nėra kompensacinių priemonių. Slovakija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Slovėnijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Slovėnijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Slovėnija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

Komisija laikosi nuomonės, kad **Ispanijos** biudžeto plano projektas apskritai atitinka 2020 m. liepos 20 d. Tarybos priimtą rekomendaciją. Dauguma Ispanijos biudžeto plano projekte nustatytų priemonių remiama ekonominė veikla esant dideliam neapibrėžtumui. Atsižvelgiant į vidutinio laikotarpio Ispanijos valdžios sektoriaus skolos lygį ir didelius tvarumo iššūkius iki COVID-19 pandemijos protrūkio, Ispanijai svarbu užtikrinti, kad, imantis remiamojo pobūdžio biudžeto priemonių, vidutiniu laikotarpiu būtų išsaugotas fiskalinis tvarumas. Ispanija raginama reguliariai peržiūrėti paramos priemonių naudojimą, veiksmingumą bei tinkamumą ir būti pasirengusi prireikus jas pritaikyti prie kintančių aplinkybių.

II PRIEDAS. Metodika ir prielaidos, kuriomis grindžiama Komisijos 2020 m. rudens prognozė

Pagal Reglamento (ES) Nr. 473/2013 7 straipsnio 4 dalį „prie bendro įvertinimo pridedama Komisijos tarnybų naujausių ekonominių prognozių kiekvienai valstybei narei metodika [...] ir prielaidos, taip pat visų biudžeto priemonių poveikio ekonomikos augimui įvertinimas“. Prielaidos, kuriomis grindžiama Komisijos 2020 m. rudens prognozė, kurią nepriklausomai parengė Komisijos tarnybos, paaiškintos pačiame prognozės dokumente[13].

Biudžeto duomenys iki 2019 m. yra pagrįsti valstybių narių Komisijai iki 2020 m. spalio 1 d. pateiktais ir Eurostato 2020 m. spalio 22 d. patvirtintais duomenimis. Valstybių narių per 2020 m. rudens pranešimų laikotarpį pateiktų duomenų Eurostatas nekeitė. Eurostatas atšaukia savo ankstesnę išlygą dėl Danijos pateiktų 2019 m. duomenų kokybės. Ta išlyga susijusi su nepakankamu 2020 m. kovo mėn. Danijos statistikos institucijų pateiktų duomenų išsamumu ir dideliais statistiniais neatitikimais. Vėliau Danijos statistikos institucijos pateikė išsamų duomenų rinkinį ir neatitikimų gerokai sumažėjo.

Paramos finansiniam stabilumui priemonės į prognozę buvo įtrauktos pagal 2009 m. liepos 15 d. Eurostato sprendimą[14]. Išskyrus atvejus, kai atitinkama valstybė narė nurodė kitaip, kapitalo injekcijos, apie kurias turima pakankamai informacijos, buvo įtrauktos į prognozę kaip finansiniai sandoriai, t. y. jais didinamas ne deficitas, bet skola. Bankų įsipareigojimams ir indėliams suteiktos valstybės garantijos neįtrauktos kaip valdžios sektoriaus išlaidos, jei rengiant galutinę prognozę neturima įrodymų, kad jomis buvo pasinaudota. Tačiau vyriausybės arba kitų prie valdžios sektoriaus priskiriamų subjektų bankams suteiktos paskolos paprastai į valdžios sektoriaus skolą įtraukiamos.

Prognozėje buvo atsižvelgta į visus priimtus arba nacionaliniams parlamentams pateiktus 2021 m. biudžetus ir visas kitas priemones, apie kurias turima pakankamai informacijos. Visų pirma rudens prognozėje atsižvelgta į visą informaciją, įtrauktą į biudžeto planų projektus, pateiktus iki spalio mėn. vidurio. 2022 m. prognozės parengtos darant prielaidą, kad politika nesikeis, ekstrapoliuojant pajamų bei išlaidų tendencijas ir įtraukiant priemones, apie kurias turima pakankamai informacijos.

Europos valdžios sektoriaus skolos suvestiniai 2020–2022 m. prognozių duomenys skelbiami nekonsoliduoti (t. y. nepatikslinti atsižvelgiant į tarpvyriausybines paskolas). Siekiant užtikrinti laiko eilučių nuoseklumą, ankstesnių metų duomenys taip pat skelbiami tokiu pat pagrindu. Atskirų valstybių narių 2020–2022 m. valdžios sektoriaus skolos projekcijose atsižvelgiama į garantijų Europos finansinio stabilumo fondui (EFSF), dvišalėms paskoloms kitoms valstybėms narėms ir dalyvavimui formuojant Europos stabilumo mechanizmo kapitalą, kaip planuota galutinę prognozės duomenų dieną, poveikį[15].

Pagal Komisijos 2020 m. rudens prognozę biudžeto priemonės, nurodytos 2021 m. biudžeto planų projektuose, didina bendrą deficitą (maždaug 1 % BVP poveikis). Numatoma, kad

---

[13] Metodinės prielaidos, kuriomis grindžiama Komisijos 2020 m. rudens ekonominė prognozė, paskelbtos https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/autumn-2020-economic-forecast_en.

[14] Paskelbta http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/2041337/FT-Eurostat-Decision-9-July-20093--final-.pdf.

[15] Pagal 2011 m. sausio 27 d. Eurostato sprendimą dėl operacijų, kurias vykdo EFSF, statistinės apskaitos, paskelbtą http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5034386/2-27012011-AP-EN.PDF.

išlaidas didinančios priemonės lems neigiamą poveikį. Apskritai numatoma, kad mechaninis poveikis BVP augimui trumpuoju laikotarpiu bus teigiamas.

Tą įvertį reikia vertinti atsargiai.

- Reglamentu (ES) Nr. 473/2013 siekiama įvertinti biudžeto planų projektuose numatytų priemonių poveikį. Priemonės, kurių buvo imtasi ir kurios įsigaliojo iki parengiant biudžeto planų projektus, į vertinimą neįtrauktos (net jei jos gali turėti papildomą poveikį 2021 m. viešųjų finansų projekcijoms).
- Priemonių, apie kurias pranešta, poveikis parodytas lyginant su nesikeičiančios politikos bazinio lygio scenarijumi. To bazinio lygio scenarijaus fiskalinės politikos kryptis nebūtinai neutrali. Pavyzdžiui, tam tikrų išlaidų elementų didėjimo tendencija gali viršyti potencialaus augimo kreivę arba jos nesiekti, gali pasireikšti papildomas ankstesnių pagal bazinio lygio scenarijų numatytų priemonių poveikis arba anksčiau taikytos priemonės 2021 m. gali būti nebetaikomos.

Į kai kurių valstybių biudžeto projekcijas įtrauktos priemonės, kurias numatoma finansuoti priemonės „Next Generation EU“ ir (arba) ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis. Komisijos 2020 m. rudens prognozėje šios priemonės nurodytos kaip didinančios deficitą, nors gali būti, kad galiausiai jos bus finansuojamos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis. Dėl to tų valstybių narių projekcijose deficitas gali būti pervertintas.

III PRIEDAS. Skolos tvarumo analizė ir jautrumo analizė

Šiame priede pateikiama valstybės skolos raidos, kuriai gali daryti poveikį makroekonominiai sukrėtimai, jautrumo analizė, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) Nr. 473/2013 7 straipsnį. Vertinant galimą rizikos nominaliajam BVP augimui poveikį valstybės skolos dinamikai, finansų rinkų pokyčius ir valdžios sektoriaus biudžeto būklę veikiančius fiskalinius sukrėtimus naudojamos tikimybinės skolos projekcijos. [16]

Tikimybinėse projekcijose atsižvelgiama į 2021–2025 m. pagrindinį skolos projekcijos scenarijų gaubiantį makroekonominį neapibrėžtumą. Nagrinėjami du pagrindiniai skolos scenarijai:

- Komisijos 2020 m. rudens prognozės scenarijus, apimantis 2022 m. (imtinai) bazinę prognozę[17]. Paprastai daroma prielaida, kad nuo 2023 m. šalys laipsniškai koreguos savo struktūrinį pirminį balansą, kad vėl pasiektų Komisijos 2019 m. rudens prognozėje (prieš pandemiją) prognozuotą 2021 m. lygį.
- 2021 m. biudžeto planų projektų scenarijus, apimantis 2021 m. (imtinai) bazinę prognozę. Daroma prielaida, kad nuo 2022 m. šalys laipsniškai koreguos savo struktūrinį pirminį balansą, kad vėl pasiektų 2020 m. biudžeto planų projektuose (prieš pandemiją) prognozuotą 2021 m. lygį[18].

Pagrindinio scenarijaus makroekonomines sąlygas veikia sukrėtimai, kad būtų gautas galimų skolos raidos variantų skirstinys (kūgis vėduoklės formos diagramose, pateiktose III.1 diagramoje). Kūgis atitinka įvairias galimas makroekonomines sąlygas ir iki 2 000 sukrėtimų, kuriais remiantis modeliuojamas poveikis augimui, palūkanų normoms ir pirminiam balansui. Šių sukrėtimų dydis ir koreliacija atspindi praeities duomenų kintamumą ir šių kintamųjų santykį[19]. Todėl vėduoklės formos diagramose pateikiama tikimybinė informacija apie euro zonos skolos dinamiką, parengta atsižvelgiant į galimus augimui, palūkanų normoms ir pirminiam balansui nepalankius sukrėtimus, kurie savo dydžiu ir koreliacija atitinka ankstesnius pokyčius.

Kiekvienoje vėduoklės formos diagramoje pagal pagrindinį scenarijų projektuojama skolos raida pažymėta brūkšnine linija. Modeliavimo rezultatų mediana pažymėta ištisine juoda linija. Pats kūgis apima 80 % visų galimų skolos raidos variantų (20 % mažiausiai tikėtinų sukrėtimų nerodoma). Skirtingai patamsintos kūgio sritys atitinka skirtingas bendro galimų skolos raidos variantų skirstinio dalis.

Modeliavimas rodo, kad 2021 m. euro zonos skolos santykis bus 99–106 % BVP (80 % tikimybė) pagal Komisijos scenarijų ir 97–104 % BVP pagal biudžeto planų projektų

[16] Šiame dokumente naudota tikimybinių valstybės skolos projekcijų metodika pateikiama Europos Komisijos 2019 m. skolos tvarumo stebėsenos ataskaitos („Debt Sustainability Monitor 2019“) A7 priede ir K. Berti straipsnyje (2013 m.) „Stochastic public debt projections using the historical variance-covariance matrix approach for EU countries“, *European Economy, Economic Paper No. 480*).

[17] Į Komisijos 2020 m. rudens prognozę įtrauktos fiskalinės politikos priemonės (priimtos ir (arba) bent patikimai paskelbtos) ir 2020 m. spalio 22 d. informacija.

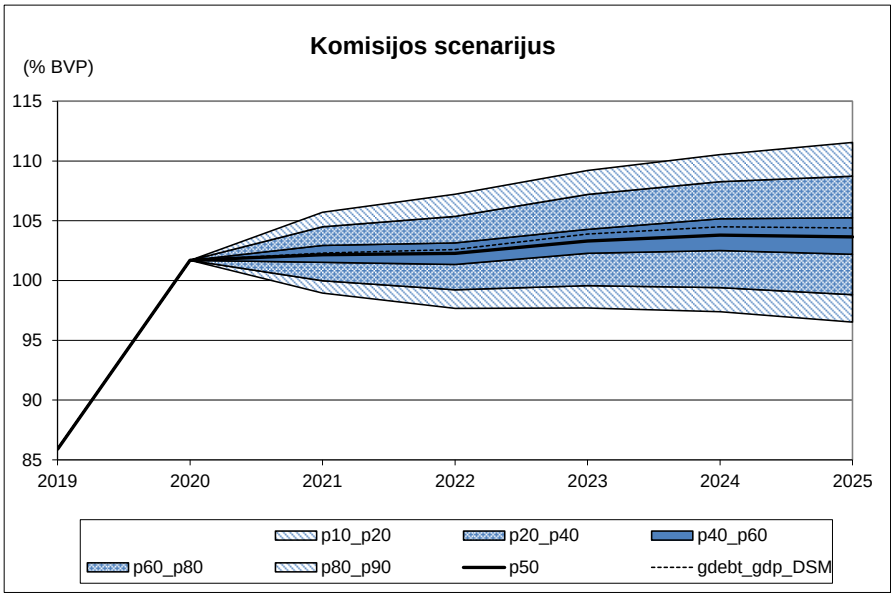
[18] Tai reiškia, kad pagal biudžeto planų projektų scenarijų daroma prielaida, kad euro zonos struktūrinis pirminis balansas nuo 3,2 % BVP deficito 2021 m. priartės prie 1,1 % BVP 2025 m.; atitinkami rodikliai pagal Komisijos scenarijų yra 2,9 % deficitas 2021 m. ir 1,0 % deficitas.

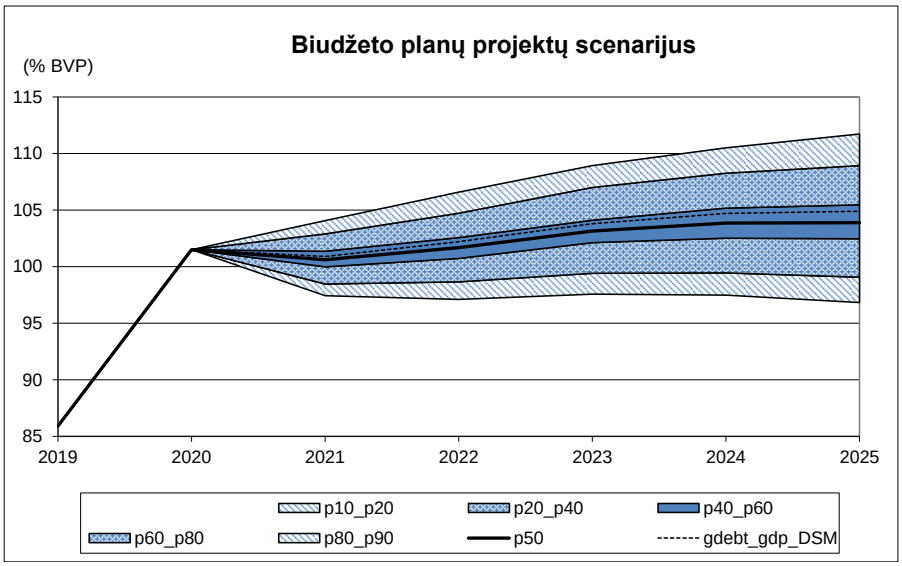
[19] Daroma prielaida, kad sukrėtimai atitinka bendrą normalųjį skirstinį.

scenarijų. Pagal abu scenarijus būtų 50 % tikimybė, kad 2025 m. skolos santykis būtų didesnis nei maždaug 104 % BVP.

Šioms projekcijoms kyla papildoma rizika. Kadangi sukrėtimų dydis ir koreliacija atitinka kintamųjų istorines tendencijas, metodika neatspindi neapibrėžtumo tikruoju laiku, visų pirma susijusio su gamybos apimties atotrūkio vertinimu. Gamybos apimties atotrūkis paprastai mažinamas atsižvelgiant į mažesnę potencialią gamybos apimtį nei ta, kokia buvo numatoma tikruoju laiku. Šis neapibrėžtumas reiškia papildomą rizikos būsimos skolos raidos variantams šaltinį, kuris šioje analizėje neatspindimas. Kitas neapibrėžtumo šaltinis yra susijęs su tuo, ar neapibrėžtųjų įsipareigojimų realiai atsiras, nes vėduoklės formos diagramos apima tik riziką, kuri praeityje pasireiškė kaip pablogėjęs pirminis balansas.

III.1 diagrama. Tikimybinių valstybės skolos projekcijų pagal Komisijos prognozės scenarijų ir biudžeto planų projektų prognozės scenarijų vėduoklės formos diagramos

IV PRIEDAS. Lentelės

IV.1 lentelė. Realiojo BVP augimas (%) pagal stabilumo programas (SP), biudžeto planų projektus (BPP) ir Komisijos 2020 m. rudens prognozę (KOM)

	2020			2021		
Šalis	SP	BPP	KOM	SP	BPP	KOM
BE	-8,0	-7,4	-8,4	8,6	6,5	4,1
DE	-6	-5,8	-5,6		4,4	3,5
EE	-8,0	-5,5	-4,6	8,0	4,5	3,4
IE	-10,5	-2,4	-2,3	6,0	1,7	2,9
EL	-4,7	-8,2	-9,0	5,1	7,5	5,0
ES	-9,2	-11,2	-12,4	6,8	9,8	5,4
FR	-8,0	-10,0	-9,4		8,0	5,8
IT	-8,0	-9,0	-9,9	4,7	6,0	4,1
CY	-7,0	-5,5	-6,2	6,0	4,5	3,7
LV	-7,0	-7,0	-5,6	1,0	5,1	4,9
LT	-7,3	-1,5	-2,2	6,6	3,3	3,0
LU	-6,0	-6,0	-4,5	7,0	7,0	3,9
MT	-5,4	-7,4	-7,3	3,9	5,0	3,0
NL	1,4	-5,0	-5,3	1,6	3,5	2,2
AT	-5,2	-6,8	-7,1	3,5	4,4	4,1
PT		-8,5	-9,3		5,4	5,4
SI	-8,1	-6,7	-7,1	3,5	5,1	5,1
SK	-7,2	-6,7	-7,5	6,8	5,5	4,7
FI	-5,5	-4,5	-4,3	1,3	2,6	2,9
EZ	-6,7	-7,6	-7,8	5,7	5,9	4,2

IV.2 lentelė. Nominalusis balansas (% BVP) pagal stabilumo programas (SP), biudžeto planų projektus (BPP) ir Komisijos 2020 m. rudens prognozę (KOM)

	2020			2021		
Šalis	SP	BPP	KOM	SP	BPP	KOM
BE	-7,5	-10,3	-11,2		-6,0	-7,1
DE	-7 1/4	-6 ¼	-6,0		-4 ¼	-4,0
EE	-10,1	-6,6	-5,9	-3,8	-6,7	-5,9
IE	-7,4	-6,2	-6,8	-4,1	-5,7	-5,8
EL	-4,7	-8,6	-6,9	-0,2	-3,9	-6,3
ES	-10,3	-11,3	-12,2		-7,7	-9,6
FR	-9,0	-10,2	-10,5		-6,7	-8,3
IT	-7,1	-10,5	-10,8	-4,2	-7,0	-7,8
CY	-4,3	-4,5	-6,1	-0,4	-0,7	-2,3
LV	-9,4	-7,6	-7,4	-5,0	-3,9	-3,5
LT	-11,4	-8,8	-8,4	-3,9	-5,0	-6,0
LU	-8,5	-7,4	-5,1	-3,0	-2,7	-1,3
MT	-7,5	-9,4	-9,4	-3,6	-5,9	-6,3
NL	1,1	-7,2	-7,2	0,1	-5,5	-5,7
AT	-8,0	-9,5	-9,6	-1,9	-6,3	-6,4
PT		-7,3	-7,3		-4,3	-4,5
SI	-8,1	-8,6	-8,7		-6,6	-6,4
SK	-8,4	-9,7	-9,6	-4,9	-7,4	-7,9
FI	-7,2	-7,7	-7,6	-4,0	-5,0	-4,8
EZ	-7,3	-8,6	-8,8	-3,5	-5,9	-6,4

IV.3 lentelė. Skolos santykis su BVP (% BVP) pagal stabilumo programas (SP), biudžeto planų projektus (BPP) ir Komisijos 2020 m. rudens prognozę (KOM)

	2020			2021		
Šalis	SP	BPP	KOM	SP	BPP	KOM
BE	115,0	116,8	117,7		113,6	117,8
DE		71	71,2		70 1/4	70,1
EE	21,9	18,2	17,2	23,4	23,6	22,5
IE	69,1	62,6	63,1	68,4	66,6	66,0
EL	188,8	197,4	207,1	176,8	184,7	200,7
ES	115,5	118,8	120,3		117,4	122,0
FR	115,2	117,5	115,9		116,2	117,8
IT	151,8	158,0	159,6	147,5	155,6	159,5
CY	116,8	114,8	112,6	103,2	111,0	108,2
LV	51,7	47,3	47,5	52,2	46,0	45,9
LT	50,6	47,7	47,2	52,7	50,2	50,7
LU	28,7	27,4	25,4	29,6	29,4	27,3
MT	54,5	55,0	55,2	55,5	58,6	60,0
NL	46,3	59,1	60,0	45,2	61,1	63,5
AT	81,4	84,0	84,2	79,3	84,8	85,2
PT		134,8	135,1		130,9	130,3
SI	82,4	82,4	82,2		80,9	80,2
SK	61,3	62,2	63,4	62,0	65,0	65,7
FI	69,1	70,2	69,8	71,5	72,8	71,8
EZ	100,2	101,5	101,7	97,4	100,9	102,3